

**Міністерство аграрної політики і продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету агрохімії та
грунтознавства (протокол № 7
від 17 квітня 2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напряму підготовки 6.040106
«Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
кваліфікації 3439 «Організатор природокористування»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків – 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії ХДАЗТ
І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-політичних
та історичних дисциплін ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
М.М. Волошан

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	7
Плани семінарських занять.....	12
Модуль 1. Світоглядна сутність, предмет і проблемне поле філософії	12
Модуль 2. Історичні форми предметного самовизначення західноєвропейської філософії	18
Модуль 3. Предметне самовизначення вітчизняної філософії в її історичному розвитку	30
Модуль 4. Сучасна світова філософія	41
Словник ключових термінів і понять.....	44
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	57
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	58
Екзаменаційні питання.....	60
Методи навчання.....	62
Методи оцінювання.....	62
Критерії оцінок.....	63
Критерії оцінки студентів під час складання тестів.....	64
Критерії оцінки знань студентів під час виконання контрольних завдань.....	64
Методичне забезпечення.....	65

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету агрохімії
і ґрунтознавства (протокол № 5
від 20 лютого 2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напряму підготовки 090101 «Агрономія»,
ОКР «Магістр» зі спеціальності 8.09010102 «Агрономія»,
кваліфікації «Дослідник з агрохімії та ґрунтознавства»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків – 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії
ХДАЗТ І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-
політичних та історичних дисциплін ХНАУ
ім. В.В. Докучаєва О.М.Довбня

©Харківський національний аграрний
університет імені В.В. Докучаєва, 2013

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	6
Плани семінарських занять.....	9
Модуль 1. Філософія і наука, форми та методи наукового пізнання.....	9
Модуль 2. Філософія науки та особливості її розвитку.....	16
Словник ключових термінів і понять.....	19
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	25
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	26
Питання для заліку.....	28
Методи навчання.....	29
Методи оцінювання.....	30
Критерії оцінок.....	30
Критерії оцінок для диференційованого заліку.....	30
Критерії оцінки магістрантів під час складання недиференційованого заліку.....	31
Критерії оцінки магістрантів під час складання тестів.....	31
Критерії оцінки знань магістрантів під час виконання контрольних завдань.....	32
Методичне забезпечення.....	32

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету захисту рослин
(протокол № 4 від 14 лютого
2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напряму підготовки 090105 «Захист рослин», ОКР «Магістр»
зі спеціальності 8.09010501 «Захист рослин»,
кваліфікації «Дослідник із захисту рослин»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків - 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії ХДАЗТ
І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-політичних
та історичних дисциплін ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
О.М. Добвня

©Харківський національний аграрний
університет імені В.В. Докучаєва, 2013

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	6
Плани семінарських занять.....	9
Модуль 1. Філософія і наука, форми та методи наукового пізнання.....	9
Модуль 2. Філософія науки та її особливості розвитку.....	19
Словник ключових термінів і понять.....	28
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	34
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	36
Екзаменаційні питання.....	37
Методи навчання.....	39
Методи оцінювання.....	40
Критерії оцінок.....	40
Критерії оцінки магістрантів під час складання тестів...	41
Критерії оцінки знань магістрантів під час виконання контрольних завдань.....	42
Методичне забезпечення.....	42

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва

Затверджено радою
факультету захисту рослин
(протокол № 3 від 18 листопада 2014 р.)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ З ФІЛОСОФІЇ

(ДЛЯ АСПІРАНТІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ)

Упорядники: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії ХНАУ ім. В.В. Докучаєва Ю.М. Гаврилюк;
доктор філософських наук, професор кафедри філософії ХДАЗТ І.Д. Загрійчук

Рецензенти: доктор філософських наук, професор кафедри філософії ХНАУ ім. В.В. Докучаєва О.І. Заздравнова;
кандидат філософських наук, доцент кафедри історичних, соціальних і правових дисциплін ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
М.М. Волошан

Методичні рекомендації до написання рефератів з філософії (для аспірантів та здобувачів) / Ю.М. Гаврилюк, І.Д. Загрійчук / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2015. – 22 с.

На основі накопиченого кафедрою досвіду запропоновано методику самостійної роботи над пошуком, систематизацією та бібліографічним описом використаних джерел у процесі написання реферату. Рекомендується структура, логічна послідовність викладення матеріалу, зовнішнє оформлення реферату.

Для викладачів, аспірантів, здобувачів.

© Харківський національний
аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва, 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Послідовність роботи над рефератом.....	4
Основні вимоги до реферату.....	8
Правила цитування.....	11
Правила бібліографічного опису.....	12
Тематика рефератів для аспірантів (здобувачів).....	15
Додатки.....	19
Зміст.....	21

**ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ
В ГЕОКУЛЬТУРНОМУ
ВИМІРІ УКРАЇНИ**

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ю.М. ГАВРИЛЮК

**ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ
В ГЕОКУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ УКРАЇНИ**

За редакцією Ю.М. Гаврилюка

ХАРКІВ

2008

ББК – Ю667.1(4Укр)Я7
УДК – 130.2(477)(075.8)
Г - 12

Рекомендовано Радою університету ХНАУ ім. В.В. Докучаєва як навчальний посібник для викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів (протокол №7 від 30 квітня 2008)

Рецензенти: д-р філос. наук, професор Я.М. Білик
д-р істор. наук, професор І.П. Сергєєв
(Харківський Національний університет ім. В.Н. Каразіна)

Гаврилюк Ю.М.

Г-12 Філософія вітчизняної культури: Навчальний посібник. / Ю.М. Гаврилюк; За ред. Ю.М. Гаврилюка. – Х., 2008. - 458 с.

У навчальному посібнику на основі конкретно-історичного матеріалу вітчизняної культури, взятої в контексті її світових зносин, моделюється логіка процесу становлення та розвитку українського геокультурного суб'єкта з часів сивої давнини по сьогодні. Визначальними віхами в його формуванні виступають етапи міфологічної та киеворуської культури, епохи Бароко, Романтизму, Модернізму й нинішня доба – Постмодернізм. Концептуальний стрижень такого розгляду становить розроблена автором методологія геокультурного аналізу суспільних явищ, що надає посібнику проблемно-тематичної цілісності. Вона ж (методологія) є також і теоретичною парадигмою - у значенні засадничої концептуальної схеми постановки й вирішення включених у посібник для розгляду питань.

Розрахований на викладачів, аспірантів, студентів всіх, хто цікавиться проблемою геокультурної інтерпретації феноменів культури.

УДК – 130.2(477)(075.8)
ББК – Ю667.1(4Укр)Я7

© Ю.М. Гаврилюк, 2008

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

МОДУЛЬ 1. КУЛЬТУРА ТА ГЕОКУЛЬТУРА

Тема 1. Культура як об'єкт філософського аналізу.....

8

1. Проблема визначення феномена „культура”
9
2. Основні ознаки та поняття культури
11
3. Субкультура, контркультура, антикультура
18
4. Культура, філософія, ідеологія, наука
20
5. Функції культури
25
6. Національне і загальнолюдське в культурі
27
7. Поняття „цивілізація”. Культура і цивілізація
30

Тема 2. Геокультурний вимір культури

34

1. Поняття „геокультура”
34
2. Культура та геокультура
37
3. Культура відкритого і культура закритого типу
39
4. Поняття геокультурного суб'єкта 40

5. Геокультурні символи України-Русі: „Русь”, „Україна”, „Мала Русь”, „Велика Русь”	42
6. Природно-географічне положення України	48
Словник термінів та понять	51

МОДУЛЬ 2. ПОХОДЖЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Геокультурні витoki української культури	57
1. Проблема україногенезу в історіографії	58
2. Етногенез українського народу	61
3. Особливості етнопсихології українців	65
4. Світоглядна основа міфологічної культури	68
5. Українська демонологія. Повір'я, обряди, традиції	70
6. Особливості української міфологічної культури	73

Тема 2. Геокультурне становлення української національної культури

78

1. Геокультурна зумовленість киеворуської культури	78
2. Особливості християнського світогляду. Християнство і язичництво	83
3. Основні риси киеворуської культури	86
4. Освіта, література та мистецтво Київської Русі	89
5. Основна проблематика киеворуської культури	98
6. Становлення українського національного геокультурного суб'єкта	102

Словник термінів та понять
104

МОДУЛЬ 3. ГЕОКУЛЬТУРНА ПЕРЕДУМОВИ, ВИТОКИ ТА СУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО

**Тема 1. Українська культура XIV-XVI століть
110**

1. Геокультурне становище України
110
2. Релігійно –філософські підвалини української культури
..115
3. Церква та культура
120
4. Освіта і книгодрукування
124
5. Острозький культурно-освітній центр
133
6. Полемічна література
138

**Тема 2. Українське Бароко (XVII -XVIII ст.)
149**

1. Геокультурні умови розвитку української культури
149
2. Стан освіти і мистецтва. „Золотий вік” українського
письменства
158
3. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської
академії 186
4. Геокультурні витоки українського Бароко 189
5. Світоглядні принципи українського Бароко 194

6. Історична доля українського Бароко	200
Словник термінів та понять	206
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНЬКА КУЛЬТУРА НА ШЛЯХУ	
ГЕОКУЛЬТУРНОГО УТВЕРДЖЕННЯ	
Тема 1. Українська культура ХІХ – 30-х років ХХ століття ...	
212	
1. Геокультурне становище України в ХІХ столітті	
213	
2. Стан освіти	
224	
3. Розвиток мистецтва	
236	
4. Ідейні джерела та етапи розвитку українського літературного романтизму	
255	
5. Парадигмальні риси українського Романтизму	
269	
6. Український літературний реалізм	
294	
7. Український Модернізм (90-ті рр. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.).309	
7.1. Геокультурна зумовленість та історична доля українського Модернізму	309
7.2. Особливості українського Модернізму	
351	
Тема 2. Українська культура епохи соціалістичного	
реалізму і доби Постмодернізму	379
1. Сутність методу соціалістичного реалізму	379
2. Український соцреалізм 30-50-х років ХХ століття	384
3. Геокультурна сутність шістдесятництва і дисиденства ..	413

4. Український Постмодернізм	437
5. Культура української діаспори	460
Словник термінів та понять	475

Харківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва

Затверджую:
Ректор університету
_____ *Пузін В.К.*

ФІЛОСОФІЯ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Розробник:
канд. філос. н., доцент Гаврилюк Ю.М.

Харків 2014

КОМПЛЕКТ ТЕСТОВИХ ПИТАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ З ФІЛОСОФІЇ

Варіант – 1

1. Філософія – це:
 - а) буденний світогляд;
 - б) науковий світогляд;
 - в) основа світогляду.
2. Хто з античних філософів стверджував, що першоосновою світу є вогонь:
 - а) Анаксимандр;
 - б) Анаксімен;
 - в) Геракліт;
 - г) Протагор?
3. Філософське поняття „буття” – це:
 - а) природні процеси;
 - б) об’єктивна реальність;
 - в) сукупна реальність;
 - г) діяльність і світогляд людей.
4. Оберіть варіант судження, правильного з позиції діалектичного стилю мислення:
 - а) „Одне і теж у нас - живе і мертве, бадьоре і сонливе, молоде і старе. Адже це, змінившись, є те, і, навпаки, те, змінившись, є це” (Геракліт);
 - б) „якщо хтось каже неправду і сам стверджує, що обманює, то обманює він у цьому випадку, чи каже правду?” (Емпідокл);
 - в) „Не погрожуй: це справа жінки” (Хілон).
5. Яка методологія найбільш ефективна в науці:
 - а) діалектична;
 - б) метафізична;
 - в) софістична;
 - г) еkleктична.
6. Середньовічна філософія була:
 - а) релігійною;
 - б) сцієнтичною;
 - в) ідеалістичною;
 - г) матеріалістичною.
7. У чому полягає принципова відмінність філософської парадигми Відродження від античної парадигми філософії?
8. Які наукові відкриття XVI – XVII ст. вплинули на формування картини світу Нового часу?
9. Чи можна філософію марксизму вважати за винятково наукову теорію?
10. Які релігійно –філософські ідеї мали місце в українській культурі XIV - XVII ст.?

Варіант – 2.

1. Які з цих типів світогляду є історичними:
 - а) антропоморфний;
 - б) соціоморфний;
 - в) міфологічний;
 - г) родоплемінний;
 - д) релігійний;
 - е) філософський?
2. Хто з античних філософів стверджував, що першоосновою світу є вода:
 - а) Пармені;
 - б) Демокрит;
 - в) Фалес;
 - г) Зенон?
3. Філософська категорія „матерія” – це:

- а) атоми;
 - б) речі;
 - в) об'єктивна реальність;
 - г) світ рослин і тварин;
 - д) абсолютна ідея.
4. Згідно з вченням Ф. Бекона, помилки у мисленні людини – це:
- а) „примари роду”;
 - б) „примари печери”;
 - в) „примари ринку”;
 - г) „примари театру”;
 - д) „примари культури”;
 - е) усі відповіді правильні.
5. За природничо-науковою гіпотезою, жива матерія за своїм походженням є результатом:
- а) еволюції природи;
 - б) Божого творіння;
 - в) привнесення космічними променями.
6. Яке поняття не є синонімом теорії пізнання:
- а) гносеологія;
 - б) метафізика;
 - в) епістемологія?
7. Якими основними рисами характеризується філософія українського бароко?
8. У чому полягає основна суперечність філософії Г.Гегеля?
9. Що таке „серце” у філософії Г. Сковороди?
10. Чим приваблює до себе сучасників постмодернізм?

Варіант – 3

1. Як з грецької мови перекладається термін „філософія”:
- а) душа культури;
 - б) любов до мудрості;
 - в) вчення про мудрість;
 - г) демократичний вибір?
2. Хто з античних філософів розглядав буття як єдність атомів і порожнечі:
- а) Сократ;
 - б) Аристотель;
 - в) Демокрит;
 - г) Анаксагор?
3. Які головні періоди еволюції християнської філософії:
- а) маєвтика;
 - б) патристика;
 - в) схоластика;
 - г) критицизм;
 - д) апологетика?
4. Який філософський напрям розвивав Дж. Бруно:
- а) волюнтаризм;
 - б) пантеїзм;
 - в) томізм;
 - г) панлогізм?
5. Основною рисою філософії Дж. Берклі є:
- а) суб'єктивний ідеалізм;
 - б) об'єктивний ідеалізм;
 - в) метафізичний матеріалізм;
 - г) еkleктицизм.
6. Засновником „філософії серця” в Україні був:

- а) П. Русин;
- б) Г. Сковорода;
- в) Ф. Прокопович;
- г) Ю. Дрогобич?

7. Назвіть представників екзистенційно – романтичного напрямку в українській філософії початку ХХ ст.?

8. У чому полягає основна суперечність філософії І. Канта?

9. Що таке екзистенція в філософії екзистенціалізму?

10. Назвіть представників філософії постмодернізму?

Варіант – 4

1. Що найбільш властиве релігійному світогляду:

- а) доброта;
- б) знання;
- в) віра;
- г) мудрість?

2. Хто вперше у філософії розробляв діалектичний спосіб мислення:

- а) Піфагор;
- б) Сократ;
- в) Платон;
- г) К. Туровський?

3. У якому з наведених суджень найточніше визначено зміст буття:

- а) буття – весь матеріальний світ;
- б) буття – весь ідеальний світ;
- в) буття – всі форми психіки людей;
- г) буття – все, що існує?

4. Яка філософська концепція розвитку є аналогом дійсності:

- а) софістична;
- б) метафізична;
- в) діалектична;
- г) еkleктична?

5. Агностицизм – це:

- а) заперечення існування процесу пізнання;
- б) заперечення можливості пізнання об'єктивного світу;
- в) заперечення можливості повного пізнання речей;
- г) ствердження можливості людини пізнати речі.

6. Індетермінізм – це вчення, що заперечує:

- а) об'єктивну причинність;
- б) ймовірні явища;
- в) невизначеність станів.

7. Що є джерелом руху в природі, суспільстві, свідомості?

8. Як слід чинити згідно з категоричним імперативом І. Канта?

9. Які цінності є загальнолюдськими?

10. Що таке культура?

Варіант – 5

1. Який філософський напрям заперечує пізнаванність об'єктивного світу:
 - а) матеріалізм;
 - б) суб'єктивний ідеалізм;
 - в) об'єктивний ідеалізм;
 - г) агностицизм?
2. Який філософський напрям властивий поглядам Демокріта:
 - а) теологізм;
 - б) телеологіям;
 - в) атомізм;
 - г) стоїцизм?
3. Засновниками гуманістичного напрямку в філософії були:
 - а) Данте Аліґ'єрі;
 - б) Ф. Петрарка;
 - в) Г. Галілей;
 - г) Дж. Бруно?
4. Основною рисою філософії Д. Юма є:
 - а) утопізм;
 - б) скептицизм;
 - в) дуалізм;
 - г) агностицизм.
5. Вчення про непізнаванність „речі в собі” належить:
 - а) К. Марксу;
 - б) І. Канту;
 - в) Ф. Енгельсу;
 - г) Г. Гегелю.
6. Хто з філософів заснував феноменологію:
 - а) Г. Гегель;
 - б) Ф. Ніцше;
 - в) К. Ясперс;
 - г) Е. Гусерль?
7. Концепцію яких світів розробляв Г. Сковорода?
8. Хто є засновником Києво - Могилянської академії?
9. Що таке „буття” у філософії Ж. – П. Сартра?
10. Кого з представників герменевтики ви знаєте?

Варіант – 6

1. Специфіка філософського знання полягає:
 - а) у його загальності;
 - б) у спрямованості на людину;
 - в) у науковості.
2. Геокультура - це:
 - а) культура обробітку землі;
 - б) органічна цілісність людини і природи;
 - в) культура всіх народів Землі?
3. Хто з названих мислителів відноситься до давньогрецьких філософів:
 - а) Т. Аквінський;
 - б) Дж. Бруно;
 - в) Демокрит?
4. Філософський матеріалізм – це:
 - а) напрям, представники якого визнають, що у світі немає нічого, крім матерії;
 - б) концепція, згідно з якою матерія є предметно – чуттєвою реальністю;
 - в) напрям, який стверджує первинність матерії і вторинність свідомості.
5. Гносеологія - це:

- а) наукознавство;
 - б) наука про мислення;
 - в) теорія пізнання.
6. Хто з перелічених філософів відноситься до суб'єктивного ідеалізму:
- а) Сократ;
 - б) Дж. Берклі;
 - в) І. Кант?
7. Що таке онтологія?
8. У чому полягає сутність філософського монізму?
9. Чи піддається перевірці позитивістський принцип верифікації?
10. У чому полягає специфіка психічного

Варіант – 7

1. Що є сутнісною ознакою світогляду?
2. Що означає термін „об'єктивна реальність” у філософському матеріалізмі?
3. У чому полягає сутність пантеїзму?
4. Як називається етична позиція, згідно з якою насолода є вищим благом і критерієм людської поведінки?
5. Як визначається філософська позиція, згідно з якою у світі нічого не існує, крім мого „Я”?
6. Систематизатором середньовічної філософії був:
 - а) Оріген;
 - б) Августин Блаженний;
 - в) Тома аквінський⁴
 - г) Дунс Скот.
7. Методом дослідження неопозитивізму є:
 - а) маєвтика;
 - б) верифікація;
 - в) індукція;
 - д) моделювання.
8. Що символізує поняття „ризом” у постмодернізмі:
 - а) крона рослин;
 - б) роги у тварин;
 - в) коріння та його розгалуження;
 - г) крила птаха?
9. Якою ознакою характеризується процес розвитку:
 - а) несперечливістю;
 - б) хаотичністю;
 - в) аморфністю;
 - г) необоротністю?
10. Практика – це:
 - а) вся перетворювальна діяльність людей;
 - б) чуттєвий досвід;
 - в) відповідність дійсності ідей;
 - г) промисел Божий.

Варіант – 8

1. Як називається філософський напрям, згідно з яким розум визначається за джерело, основу пізнання і поведінки людини?
2. Які вам відомі основні напрями схоластики?
3. Чи тотожними є поняття „об’єкт” і „об’єктивна реальність”?
4. Як називається протилежний діалектиці філософський метод?
5. Хто з філософів уперше запропонував логіку як головне знаряддя пізнання:
 - а) Платон;
 - б) Аристотель;
 - в) Демокрит;
 - г) Сковорода?
6. Які головні релігійно – філософські течії періоду патристики:
 - а) атомізм;
 - б) гностицизм;
 - в) епікуреїзм;
 - г)таніхейство;
 - д) неоплатонізм?
7. Хто з названих учених розглядав душу як замкнуту субстанцію, монаду:
 - а) Г. Плеханов;
 - б) Р. Декарт;
 - в) Г. Лейбніц;
 - г) М. Вебер?
8. Система поглядів гуманізму вперше формується в епоху:
 - а) Відродження;
 - б) Середньовіччя;
 - в) новітньої історії.
9. Які основні течії емпіризму в філософії XX – XXI ст.:
 - а) позитивізм;
 - б) емпіріокритицизм;
 - в) неопозитивізм;
 - г)марксизм;
 - д) неогегельянство?
10. Хто з перелічених осіб викладав у Київському університеті в XIX ст.:
 - а) М. Гоголь;
 - б) М. Драгоманов;
 - в) С. Гогоцький;
 - г) М. Максимович;
 - д) П. Куліш?

Варіант – 9

1. Яка визначальна риса античної філософії?
2. Що таке міфологічні боги з погляду науки?
3. Що є спільного в об’єктивного і суб’єктивного ідеалізму?
4. Як називається протилежний метафізиці філософський метод?
5. реалізм у середньовічній філософії був:
 - а) критикою релігії;
 - б) шляхом до раціоналізму;
 - в) прикладом деїзму.
6. Який напрям у теорії пізнання розвивав Р. Декарт:
 - а) конвенціоналізм;
 - б) раціоналізм;
 - в) скептицизм;

- г) інтуїтивізм?
7. Об'єктом пізнання є:
- а) будь-яка реальність;
 - б) частина об'єктивної реальності;
 - в) предмети, на які спрямована пізнавальна діяльність.
8. Яка сучасна філософія зводить свою проблематику виключно до проблеми наукового знання:
- а) постмодернізм;
 - б) феноменологія;
 - в) постпозитивізм?
9. У чому виявляється „український дух” філософії Г. Сковороди:
- а) у слов'янській соборності;
 - б) у „філософії серця”;
 - в) у християнських цінностях?
10. У якому суспільстві виникає схоластика:
- а) у давньогрецькому полісі;
 - б) у Середньовіччі;
 - в) у Новий час?

Варіант – 10

1. Як називається метод пізнання і діяльності, що ґрунтується на навмисному порушенні законів і принципів формальної логіки?
2. Яка природа софійного методу філософствування?
3. Яка основна риса притаманна західноєвропейській світовій філософії?
4. Що в давньогрецькій філософії протистоїть світу хаосу?
5. Безпосереднім представником ренесансної натурфілософії був:
 - а) Дж. Бруно;
 - б) М. Кузанський;
 - в) Ф. Петрарка;
 - г) Б. Телезіо.
6. Який шлях пізнання за Ф. Беконом є кращим:
 - а) „мурахи”;
 - б) „павука”;
 - в) „бджоли”?
7. Основними ідеями філософської і наукової творчості академіка В.І. Вернадського були проблеми:
 - а) біосфери;
 - б) теплової смерті Всесвіту;
 - в) ноосфери;
 - г) хвильової природи елементарних часток;
 - д) невизначеності у фізиці.
8. З якого рівня починається структурування живої матерії:
 - а) атоми;
 - б) молекули;
 - в) клітини?
9. Яка властивість свідомості акцентована у судження про те, що свідомість не тільки не відображає світ, а й впливає на нього:
 - а) раціональність;
 - б) загальність;
 - в) необхідність;
 - г) активність;
 - д) суб'єктивність?
10. У сучасному світовому суспільстві глобальними проблемами є:
 - а) ракетно-ядерна війна;
 - б) енергозабезпечення;
 - в) екологічний стан;

- г) локальні війни;
- д) продовольча;
- е) освітня;
- є) охорона здоров'я людей;
- ж) демографічна;
- з) емігрантська.

Варіант – 11

1. На що спрямований епістемний метод філософствування?
2. Як називається напрям у гносеології, згідно з яким єдиним джерелом пізнання світу виступають відчуття?
3. Що означає „природа” в її геокультурному вимірі?
4. Як називається філософське вчення, що заперечує об'єктивність причинного зв'язку?
5. Який характер має прогнозування на основі динамічних законів:
 - а) вірогідний;
 - б) невизначений;
 - в) достовірний?
6. Що не змінює основи суспільства:
 - а) еволюція;
 - б) революція;
 - в) реформа;
 - г) державний переворот?
7. Яка головна риса філософії епохи Відродження:
 - а) геоцентризм;
 - б) гуманізм;
 - в) схоластика;
 - г) фундаменталізм?
8. Хто з філософів досліджував монади як субстанції буття:
 - а) Дж. Берклі;
 - б) Г. Лейбніц;
 - в) Т. Гоббс;
 - г) Г. Сковорода?
9. Оберіть варіанти правильних суджень:
 - а) раціоналізм – напрям в теорії пізнання;
 - б) раціоналізм – метод пізнання;
 - в) раціоналізм – ступінь виміру життя.
10. Які основні течії ірраціоналізму в філософії ХХ-ХХІ ст.:
 - а) марксизм;
 - б) постпозитивізм;
 - в) неофрейдизм;
 - г) феноменологія;
 - д) „філософія життя”?

Варіант – 12

1. Що означає культура в її геокультурному вимірі?
2. Як називається методологічний принцип абсолютизації відносності та умовності змісту пізнання?
3. Чим ноосфера принципово відрізняється від біосфери?

4. Як називається філософське вчення, що ґрунтується на визнанні рівноправними двох начал світу – свідомості та матерії?
5. Сенс поняття „природна необхідність” полягає у розумінні людиною того, що:
 - а) природа не залежить від людей;
 - б) природа залежить від людей;
 - в) існування людей залежить від об’єктивних законів і подій у природі;
 - г) у природі немає жодних законів.
6. Яке з понять визначає людину як індивідуальний феномен із соціальною сутністю:
 - а) особистість;
 - б) індивід;
 - в) людина?
7. Свідомість – це феномен:
 - а) матеріальний;
 - б) ідеальний;
 - в) матеріальний та ідеальний водночас.
8. Номіналізм у середньовічній філософії був:
 - а) відродженням античного атомізму;
 - б) шляхом до філософського емпіризму;
 - в) прикладом пантеїзму.
9. Характерними рисами філософії Нового часу є:
 - а) науковість;
 - б) тлумачення священних книг;
 - в) примат віри над знаннями;
 - г) логічність.
10. Які основні напрями у філософії ХХ-ХХІ ст.:
 - а) раціоналізм;
 - б) номіналізм;
 - в) емпіризм;
 - г) реалізм;
 - д) ірраціоналізм;
 - е) гедонізм?

Варіант – 13

1. Як називається світогляд, що заперечує об’єктивну випадковість і можливість вільного вибору?
2. Що вивчає гносеологія?
3. Яке філософське вчення досліджує людину, її сутність та природу?
4. Що таке суб’єкт?
5. Який з історичних типів світогляду є головним у сучасному світі:
 - а) філософський;
 - б) релігійний;
 - в) міфологічний?
6. Хто з авторів визначав три рівні душі: рослинний, тваринний, розумний:
 - а) Фалес;
 - б) Платон;
 - в) Аристотель;
 - г) Ф. Прокопович?
7. Який філософський напрям властивий поглядам Дж. Локка:
 - а) агностицизм;
 - б) прагматизм;
 - в) сенсуалізм;
 - д) містицизм?
8. Представником німецької класичної філософії є:
 - а) Т. Аквінський;
 - б) А. Шопенгауер;

- в) Г. Гегель;
 - г) А. Бергсон.
9. Який напрям властивий марксистській філософії:
- а) діалектико-матеріалістичний;
 - б) метафізико-матеріалістичний;
 - в) діалектико-ідеалістичний;
 - г) метафізико-ідеалістичний?
10. Якому філософському напрямку віддав пріоритет у своїй творчості Т.Г. Шевченко:
- а) геоцентризм;
 - б) антропоцентризм;
 - в) євро центризм;
 - г) слов'яноцентризм?

Варіант – 14

1. Як називається світоглядна позиція, в основу якої покладено уявлення про наукове знання як про найвищу цінність і достатню умову для орієнтації людини в світі?
2. Чим відрізняється міф від казки?
3. Що становить сутність суб'єктивізму?
4. У чому полягає сутність динамічних законів?
5. Ідея – центральна категорія філософії:
 - а) Геракліта;
 - б) Піррова;
 - в) Платона;
 - г) Парменіда.
6. Біля витоків політичної філософії епохи Відродження стояли:
 - а) Ж. Боден;
 - б) Н. Макіавеллі;
 - в) Данте;
 - г) Леонардо да Вінчі.
7. Який філософський напрям властивий поглядам Ф. Бекона:
 - а) емпіризм;
 - б) раціоналізм;
 - в) інструменталізм;
 - г) інтуїтивізм?
8. Теоретичним джерелом марксистської філософії є:
 - а) філософія А. Бергсона і Ф. Ніцше;
 - б) філософія Б. Спінози і Т. Гоббса;
 - в) філософія Г. Гегеля і Л. Фюєрбаха;
 - г) філософія Ф. Прокоповича і Г. Сковороди.
9. Рух, простір і час є:
 - а) атрибутами матерії;
 - б) самостійними сутностями;
 - в) явищами, що існують лише у свідомості людей.
10. Які явища визначають сутність особистості:
 - а) соціальні;
 - б) фізичні;
 - в) біологічні;
 - г) психологічні;

Варіант – 15

1. Назвіть основні форми чуттєвого пізнання.
2. Яка основна функція науки?
3. У чому полягає сутність механіцизму як методу пізнання?
4. Що означає термін „ідеальне” в філософії?
5. Що найбільш характерне для філософії скептицизму:
 - а) осяяння;
 - б) сумнів;

- в) переконання;
- г) одкровення?
- 6. Яке з наведених суджень належить Р. Декарту і виражає сутність його теорії пізнання:
 - а) „існувати означає бути потрібним”;
 - б) „мислю, отже існую”;
 - в) „у розумі немає нічого того, чого б не було у відчуттях”?
- 7. Свою філософію І. Кант називав:
 - а) екзистенційно;
 - б) прагматичною;
 - в) трансцендентальною;
 - г) структуралістською.
- 8. Оберіть правильне судження:
 - а) марксистська філософія є етапом у розвитку світової філософії;
 - б) тільки марксистська філософія наукова;
 - в) марксистська філософія є засобом обману людей;
 - г) марксистська філософія – філософія тільки колишнього Радянського Союзу.
- 9. Концепція теплової смерті Всесвіту справедлива:
 - а) для відкритих систем;
 - б) закритих систем;
 - в) частково відкритих систем.
- 10. Істину характеризує:
 - а) абстрактність;
 - б) конкретність;
 - в) божественність.

Варіант – 16

1. Що є критерієм істини?
2. Що означає в філософії термін „субстанція”?
3. Хто в філософії Нового часу розробляв теорію суспільного договору?
4. Як називається філософський напрям, представники якого в основу світових процесів ставлять волю?
5. Який метод мислення розробляв Сократ:
 - а) дедуктивний;
 - б) індуктивний;
 - в) моделювання;
 - г) системний?
6. Автором праці „Новий органон” є:
 - а) Д. Юм;
 - б) Р. Декарт;
 - в) Ф. Бекон;
 - г) Дж. Берклі.
7. Головний метод своєї праці І.Кант називав:
 - а) експериментальним;
 - б) критичним;
 - в) догматичним;
 - г) діалектичним.
8. Хто з цих філософів є ірраціоналістом:
 - а) Р. Декарт;
 - б) А. Шопенгауер;
 - в) Ф. Ніцше;
 - г) А. Бергсон;
 - д) П. Копнін?
9. Принцип додатковості Н. Бора означає, що:
 - а) будь-яка теорія повинна підтверджуватися практикою;
 - б) будь-яка частина матерії має свою античастинку;
 - в) корпускулярна теорія має бути доповнена хвильовою.

10. Формами живого споглядання є:

- а) відчуття;
- б) сприйняття;
- в) поняття;
- г) уявлення;
- д) судження.

Варіант – 17

1. Яка проблема є головною для теорії пізнання?
2. У чому полягає основна особливість свідомості?
3. Чим зумовлена незворотність часу?
4. У якій формі наука виражає об'єктивну необхідність?
5. Хто з філософів античності за свої погляди був засуджений на смерть:
 - а) Піфагор;
 - б) Сократ;
 - в) Ксенофан;
 - г) Горій?
6. Напрямок філософської системи Г. Гегеля є:
 - а) діалектичний ідеалізм;
 - б) метафізичний матеріалізм;
 - в) діалектичний матеріалізм;
 - г) філософський плюралізм..
7. Трьома складовими вчення марксизму є:
 - а) номіналізм, реалізм, сенсуалізм;
 - б) філософія, політична економія, науковий соціалізм;
 - в) технократизм, інструменталізм, прагматизм.
8. Братства в Україні XVI – XVII ст. були організаціями:
 - а) освітніми;
 - б) воєнізованими;
 - в) економічними;
 - г) антирелігійними.
9. У класичній механіці простір і час розуміють як:
 - а) незалежні один від одного;
 - б) залежні один від одного.
10. Які закони належать до статистичних:
 - а) закони термодинаміки;
 - б) закони квантової фізики;
 - в) закони математичної статистики;
 - г) закони суспільства

Варіант – 18

1. Яка з рис, на вашу думку, об'єднує філософію та науку:
 - а) експериментальне підтвердження;
 - б) логічність та доказовість обґрунтувань;
 - в) принцип фальсифікації;
 - г) парадоксальність суджень?
2. Проблематика буття є основною для:
 - а) етики;
 - б) онтології;
 - в) антропології;
 - г) космології.
3. Головним поняттям античної філософії є:
 - а) благо;
 - б) космос;

- в) анамнез;
- г) морфе.
- 4. Автором 5 доказів Буття Божого є:
 - а) Аврелій Августин;
 - б) П'єр Абеляр;
 - в) Тома Аквінський;
 - г) Ансельм Кентерберійський..
- 5. Автором „Утопії”, що була загальноновизнаною назвою, був:
 - а) Н. Макіавеллі;
 - б) Т. Кампанелла;
 - в) Т. Мор;
 - г) Дж. Бруно.
- 6. Твердження „буття визначає свідомість” належить:
 - а) Ф. Ніцше;
 - б) А. Фюрбаха;
 - в) Р. Декарту;
 - г) К. Марксу.
- 7. У межах якого філософського напрямку розроблено принцип верифікації:
 - а) позитивізму;
 - б) марксизму;
 - в) структуралізму;
 - г) феноменології?
- 8. Головною особливістю української філософської думки є:
 - а) кордоцентризм;
 - б) атеїзм;
 - в) теїстичність;
 - г) релігійність.
- 9. Які судження відповідають вимогам діалектичного методу:
 - а) буття якісне і незмінне;
 - б) все, що існує, перебуває у постійному розвитку;
 - в) у дійсності відбуваються лише кількісні зміни;
 - г) у світі все перебуває у зв'язку зі всім.
- 10. Тлумачення явищ дійсності, що існують як промисел Божий, для виконання задалегідь передбачених цілей – це:
 - а) класицизм;
 - б) телеологія;
 - в) детермінізм.

Варіант – 19

- 1. Головна мета філософії – дізнатися:
 - а) що таке любов;
 - б) чи є життя на інших планетах;
 - в) що означає бути людиною;
 - г) як усе співвідноситься з Усім.
- 2. Розділ філософії, що вивчає пізнання – це:
 - а) феноменологія;
 - б) гносеологія;
 - в) гістологія.
- 3. Перенесення акценту зі світу на людину першими в античній філософії здійснили:
 - а) Епікур і стоїки;
 - б) Платон і Аристотель;
 - в) софісти і Сократ;
 - г) Левкіпп і Демокрит.
- 4. Найпосутнішою рисою західноєвропейської середньовічної філософії є:
 - а) креаціонізм;
 - б) провіденціалізм;
 - в) геоцентризм;

- г) персоналізм.
- 5. „Немає нічого в природі такого, чого б спочатку не існувало в розумі” – це визначення характеризує:
 - а) раціоналізм;
 - б) емпіризм;
 - в) модернізм;
 - г) агностицизм.
- 6. Концепція „смерті Бога” належить:
 - а) К. Марксу;
 - б) М. Гайдеггеру;
 - в) Ф. Ніцше;
 - г) В.І. Леніну.
- 7. Першу власне філософську проблему систему в історії філософії України створив:
 - а) О. Потебня;
 - б) П. Юркевич;
 - в) Г. Сковорода;
 - г) П. Куліш.
- 8. Хто з перелічених філософів відноситься до екзистенціалістів:
 - а) І. Кант;
 - б) М. Гайдеггер;
 - в) Ж.-П. Сартр;
 - г) Сократ?
- 9. Класична теорія Ньютона – це:
 - а) випадковості;
 - б) невизначеності;
 - в) детермінізму.
- 10. Прихильниками якого типу філософствування є представники постмодернізму:
 - а) античного;
 - б) середньовічного;
 - в) класичного;
 - г) некласичного?

Варіант – 20

1. Філософська антропологія – це розділ філософського знання, що вивчає:
 - а) світ загалом;
 - б) шляхи, можливості і результати пізнання;
 - в) суспільство в його історичному розвитку;
 - г) людину як таку, її сутність і місце в світі.
2. Платон розподілив усе існуюче на:
 - а) світ ідей і світ речей;
 - б) матерію і форму;
 - в) мікрокосм і макрокосм;
 - г) світ земний і світ олімпійських богів.
3. Вищим етапом розвитку середньовічної філософії вважається:
 - а) патристика;
 - б) схоластика;
 - в) апологетика;
 - г) апофатика.
4. Бог, розчинений у матеріальному світі та ототожнений з природою, є рисою:
 - а) неоплатонізму;
 - б) пантеїзму;
 - в) екзистенціалізму;
 - г) драматизму.
5. Які філософські школи наполягають на необхідності синтезу віри та розуму:
 - а) томізм;
 - б) персоналізм;

- в) неопозитивізм;
- г) філософія Києво-Могилянської академії?
- 6. Кому з філософів належить вислів: „Все дійсне – розумне, а все розумне – дійсне”:
- а) Ж.-П. Сартру;
- б) З. Фрейду;
- в) Л. Фюрбаха;
- г) Г. Гегелю?
- 7. як можна охарактеризувати філософську концепцію Лесі Українки, виражену в „Contra spem spero”:
- а) об’єктивний ідеалізм;
- б) суб’єктивний ідеалізм;
- в) екзистенціалізм;
- г) матеріалізм?
- 8. До якого з основних напрямів філософії має відношення сенсуалізм:
- а) до ідеалізму;
- б) до матеріалізму;
- в) до агностицизму?
- 9. Діалектику характеризує розуміння світу як такого, в якому:
- а) усе вже відбулося;
- б) незрозуміло, що відбувається;
- в) усе перебуває в стані руху, становленні;
- г) між подіями немає логічного зв’язку.
- 10. Зasadничим принципом екологічної культури є:
- а) природа – об’єкт людини;
- б) природа – повноправний суб’єкт у взаємодії з людиною;
- в) природа – об’єктивно – можливий спосіб буття людини як геокультурного суб’єкта;
- г) природа – довкілля?

Варіант – 21

1. Чим сенс життя відрізняється від мети діяльності?
2. Філософія Фалеса, Геракліта, Демокрита була:
 - а) релігійною;
 - б) ідеалістичною;
 - в) натуралістичною;
 - г) дуалістичною.
3. Лідерами Реформації у Німеччині були:
 - а) Т. Мор;
 - б) М. Лютер;
 - в) Т. Кампанелла;
 - г) Т. Мюнцер.
4. Як називається методологічний принцип зведення певних даних об’єкта до простіших, початкових начал?
5. Як називається процес незворотної, певним чином спрямованої зміни матеріальних та ідеальних об’єктів?
6. Філософська позиція, згідно з якою існувати – значить бути сприйнятим, належить:
 - а) об’єктивному ідеалізму;
 - б) матеріалізму;
 - в) суб’єктивному ідеалізму.
7. До якого напрямку належить філософія Л. Фюрбаха:
 - а) діалектичний ідеалізм;
 - б) метафізичний матеріалізм;
 - в) філософський дуалізм;
 - г) філософський плюралізм.
8. Головною теоретичною роботою К. Маркса є:
 - а) „Тези про Фюрбаха”;
 - б) „Капітал”;

- в) „Критика Готської програми”;
 - г) „Класова боротьба у Франції”;
 - д) „вісімнадцяте брюмера Луї Бонапарта”.
9. Кому належить назва української класичної філософії – „філософія серця”:
- а) М. Гоголю;
 - б) Г. Сковороді;
 - в) Т. Шевченку;
 - г) П. Юркевичу;
 - д) П. Кулішу?
10. Історична необхідність – це:
- а) доля людини;
 - б) доля суспільства;
 - в) розвиток суспільства за об’єктивними законами;
 - г) залежність розвитку суспільства від політичних лідерів.

Варіант – 22

1. Що означає термін „натурфілософія”?
2. Як називається принцип мислення, спрямованого на самопізнання внутрішньої будови і специфіки духовного світу людини?
3. Що таке предмет з філософської точки зору?
4. Як називається філософське поняття для позначення самовизначення людини у своїх ділах?
5. як ви розумієте твердження Фалеса, що основу космосу становить вода?
6. Дискусія про універсалії в середньовічній філософії – це суперечність про співвідношення:
 - а) буття і мислення;
 - б) людини і Бога;
 - в) знання і віри;
 - г) одиничних речей і загальних понять цих речей.
7. Творцем геліоцентричної картини світу є:
 - а) І. Келлер;
 - б) Т. Браге;
 - в) Г. Галілей;
 - г) М. Коперник.
8. Гносеологічний переворот у філософії – перенесення центру уваги з об’єкта на суб’єкт – здійснив:
 - а) Г.Гегель;
 - б) Ф. Енгельс;
 - в) Л. Фюрбаха;
 - г) І. Кант.
9. „Людина є тим, чим вона ще тільки має стати” – цей вислів характеризує:
 - а) прагматизм;
 - б) феноменологію;
 - в) пантеїзм;
 - г) екзистенціалізм.
10. Ключовим поняттям прагматизму є:
 - а) корисність;
 - б) відвертість;
 - в) переконаність;
 - г) любов до ближнього.

Варіант – 23

1. Як називається філософська категорія для вираження змін об’єкта під впливом його внутрішніх суперечностей?

2. Що таке простір і час з точки зору матеріалізму?
3. Що означає: все має міру?
4. На яких основних засадах ґрунтується емпіризм?
5. Що таке апейрон:
 - а) нейрон головного мозку;
 - б) першоелемент у філософії Анаксимандра;
 - в) посадова особа давньогрецького полісу.
6. Яка роль відводилась філософії у Середньовіччі:
 - а) основа мудрості;
 - б) служниця теології;
 - в) теорія моралі?
7. До якого філософського напрямку належить філософія І. Канта:
 - а) до ідеалізму;
 - б) до матеріалізму;
 - в) до дуалізму?
8. Ключовим поняттям у герменевтиці є:
 - а) пророкування;
 - б) розуміння;
 - в) відчування.
9. Критерієм моралі у прагматизмі є:
 - а) категоричний імператив;
 - б) гедонізм;
 - в) утилітаризм;
 - г) соціальний прогрес.
10. Хто вважається теоретиком постмодернізму:
 - а) А. Уйомов;
 - б) Ж. Дельоз;
 - в) Г. Марсель;
 - г) В. Соловйов?

Варіант – 24

1. Які вам відомі основні форми логічного пізнання?
2. Що означає термін „творчість”?
3. Як називається стрибок у соціальній сфері?
4. Як називається тип розвитку від нового до старого?
5. Хто з давньогрецьких філософів розробляв об’єктивну діалектику:
 - а) Аристотель;
 - б) Анаксимен;
 - в) Геракліт?
6. Що означає принцип геоцентризму в середньовічній картині світу?
7. До німецької класичної філософії належить твір:
 - а) „Монадологія” Г. Лейбніца;
 - б) „Сума теології” Томи Аквінського;
 - в) „Божественна комедія” Данте Аліг’єрі;

- г) „Сутність християнства” Л. Фюєрбаха.
- 8. Згідно з марксизмом, історичний матеріалізм – це вчення:
 - а) про окремі історичні події;
 - б) про загальні закони розвитку суспільства;
 - в) про історію будь-якої держави;
 - г) про історію матеріального виробництва.
- 9. Які з цих праць належать Ф. Ніцше:
 - а) „Так говорив Заратустра”;
 - б) „По той бік добра і зла”;
 - в) „Левіафан”?
- 10. Головною ознакою діалектики як методологічної програми є:
 - а) абсолютна істинність отриманих знань;
 - б) все загальність;
 - в) відображення процесів розвитку, виявлення зв'язків у досліджуваному об'єкті в їх повноті та системності;
 - г) змістовна повнота;
 - д) завершеність.

Варіант – 25

1. Виділіть висловлювання, яке, на вашу думку, найповніше виражає сутність філософського матеріалізму:
 - а) матеріалізм є визнанням того, що всі предмети складаються з одних і тих самих частинок – атомів, електронів тощо;
 - б) матеріалізм – це принцип життя, що полягає у визнанні примата матеріальних благ для людини;
 - в) матеріалізм – це вчення, що визнає первинність матерії і вторинність свідомості;
 - г) матеріалізм – це вчення, що визнає об'єктивність світу, породженого свідомістю.
2. Кому належить вислів: „Людина є мірою усіх речей”?
 - а) Протагору;
 - б) Дж. Локку;
 - в) Г. Гегелю?
3. Що таке теодицея?
4. якої форми набув ренесансний гуманізм?
5. Яке з наведених визначень матерії є найбільш філософськи прийнятним:
 - а) матерія є сукупністю атомів;
 - б) матерія – це інобуття свідомості;
 - в) матерія – продукт абсолютної ідеї;
 - г) матерія – об'єктивно чуттєва реальність?
6. Предметом ірраціоналізму є:
 - а) досвід;
 - б) інстинкти;
 - в) розум;
 - г) воля;
 - д) інтуїція.
7. Яке із суджень відповідає діалектичному методу мислення:
 - а) все, що існує необхідне;
 - б) все, що існує випадкове;
 - в) випадкове не має причин;
 - г) випадкове доповнює необхідне?
8. Пантеїзм – це вчення:
 - а) про Бога як творці світу і ідей;
 - б) про створення богів людьми;
 - в) про тотожність бога і природи;
 - г) про відсутність у світі богів.

9. До якого філософського напрямку слід віднести таке судження: „Простір і час - форми людської свідомості”?
10. Г. Гегель відкрив:
- а) закон виживання;
 - б) закон заперечення заперечення;
 - в) закон збереження енергії.

Варіант – 26

1. Що, за Гегелем є критерієм стрибка:
- а) час протікання процесів;
 - б) кількісні зміни;
 - в) будь-які якісні перетворення;
 - г) корінні зміни?
2. Яке з наведених висловлювань є, на вашу думку, правильним:
- а) мислення – це нейрофізіологічний процес;
 - б) самостійне, духовне явище;
 - в) продукт мозку, ідеальний образ дійсності;
 - г) мовлення, звернене до себе?
3. Хто з давньогрецьких філософів розробляв об’єктивну діалектику:
- а) Платон;
 - б) Зенон Елейський;
 - в) Геракліт Ефеський?
4. Що означає термін „якість” в діалектиці:
- а) високу цінність;
 - б) властивість речі;
 - в) матеріальну річ;
 - г) будь-яку визначеність?
5. Яке із суджень виражає сутність об’єктивного ідеалізму:
- а) світ – продукт вищого розуму, ідеї;
 - б) світ – результат історичного розвитку матерії;
 - в) ідея – продукт матерії;
 - г) матерія і свідомість рівнозначні й незалежні одне від одного?
6. Діалектичний матеріалізм – це:
- а) майстерність мовного спілкування людей;
 - б) вчення про загальні закони розвитку природи, природи та свідомості людей;
 - в) сукупність ідей і теорій;
 - г) інструмент відбору ідей і теорій.
7. Яка сучасна філософія зводить свою проблематику виключно до проблеми існування людини:
- а) неотомізм;
 - б) екзистенціалізм;
 - в) герменевтика?
8. Яку філософську позицію виражає судження: „Простір і час – категорії абсолютного духу”?
9. Об’єкт пізнання – це:
- а) тільки об’єктивна реальність;
 - б) тільки чуттєво сприймані предмети;
 - в) мислительні образи;
 - г) те, на що спрямоване пізнання.
10. Душа людини – це:
- а) її свідомість;
 - б) Боже творіння;
 - в) комплекс легких атомів.

Варіант – 27

1. Установіть відповідність між філософами і філософськими напрямками:

Філософи:

- а) Берклі
- б) Гегель
- в) Декарт
- г) Маркс
- д) Фосербах

Філософські напрями:

- а) дуалізм
- б) діалектичний матеріалізм
- в) метафізичний матеріалізм
- г) об'єктивний ідеалізм
- д) суб'єктивний ідеалізм.

2. Як називається принцип оцінки явищ з погляду їх корисності?

3. Який характер мають прогнози, основані на статистичних законах?

4. Яке з наведених понять виражає сутність суб'єктивного ідеалізму:

- а) світ – це хаос;
- б) світ – непізнаваний;
- в) світ є сукупністю відчуттів;
- г) без суб'єкта нема об'єкта.

5. Яке із суджень виражає позицію діалектичного матеріалізму стосовно руху:

- а) рух це переміщення тіл у просторі й часі;
- б) спосіб існування матерії;
- в) форма людського досвіду;
- г) будь-які зміни взагалі.

6. Психіка – це:

- а) характерна ознака всіх живих організмів;
- б) особлива духовна субстанція;
- в) відображення дійсності в формі суб'єктивних образів;
- г) внутрішній світ людини.

7. Детермінізм – це вчення:

- а) про загальну зумовленість природних, соціальних і психічних явищ;
- б) про випадковість усіх процесів матеріального й духовного світів;
- в) про заперечення причинних зв'язків у світі.

8. Хто з філософів уперше висунув доктрину „природничої філософії”, що ґрунтується на досвідному пізнанні:

- а) Р. Декарт;
- б) Б. Спіноза;
- в) Ф. Бекон;
- г) І. Франко?

9. Визначте відповідність типу світогляду його змістові:

- а) міфологічний світогляд; а) здоровий глузд;
- б) релігійний світогляд; б) теоретичне світорозуміння;
- в) філософський світогляд; в) антропоморфізм.

10. Які філософські категорії характеризують закон взаємного переходу кількісний і якісних змін:

- а) кількість;
- б) простір;
- в) якість;
- г) час;
- д) міра;
- е) свідомість;
- є) стрибок?

Варіант - 28

1. Проблема –це:

- а) відсутність у людини грошей;
- б) парадокси;
- в) знання про незнання;

- г) ситуація непорозуміння.
2. Як називається процес, пов'язаний з порушенням міри?
3. Які закони діалектики відкриті Г. Гегелем?
4. Встановіть відповідність „метод пізнання – характеристика”:
а) аналіз;	а) поділ об'єктів на групи;
б) синтез;	б) розчленування цілого на частини;
в) класифікація;	в) об'єднання окремих частин об'єкта в єдине ціле.
5. Встановіть відповідність між „філософська школа – предмет філософії”:
а) марксистська філософія	а) філософія повинна систематизувати наукові факти, відкриття, виконувати роль „логічного поліцейського”;
б) філософія позитивізму;	б) філософія вивчає вічне і незмінне:
в) релігійна філософія	в) філософія – наука про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства і мислення;
г) філософія екзистенціалізму	г) філософія – вчення про створення світу; д) філософія – вчення про людину.
6. На якому духовно-інтелектуальному ґрунті виникла і розвивалася схоластика?
7. Яку філософську позицію виражає положення: „Матерія – це постійна можливість відчуттів”?
8. У релятивістській механіці простір і час розуміються як:
а) незалежні один від одного;
б) залежні один від одного.
9. Що відображає закон заперечення заперечення:
-	
--
а) відкидання доценту всього старого;
б) поступальний характер розвитку, коли спадкоємність пов'язує старе й нове;
в) дві самостійні ступені або стадії в розвитку речей?
10. Теоретичні концепції, згідно з якими наука сприймається, як суспільний ідеал, мають узагальнену назву:
а) сцієнтизм;
б) ірраціоналізм;
в) анти сцієнтизм;
г) плюралізм.

Варіант – 29

1. Формами чуттєвого пізнання світу є:
а) ідеї;
б) уявлення;
в) поняття;
г) відчуття;
д) сприйняття.
2. Упорядником формальної логіки як науки про правильне мислення є:
а) Сократ;
б) Платон;
в) Аристотель;
г) Спіноза.
3. Які напрями мають відношення до філософії Нового часу:
а) софістика;
б) емпіризм;
в) феноменологія;
г) раціоналізм?
4. Що відображає закон єдності та боротьби протилежностей:

- а) взаємодію зовнішніх та внутрішніх факторів у розвитку світу;
 - б) внутрішнє джерело будь-якого розвитку;
 - в) напрямок розвитку?
5. Що таке міра як категорія діалектики:
- а) еталон наукового пізнання;
 - б) єдність кількості та якості;
 - в) властивість не впадати у крайності?
6. Що зіграло найбільшу роль у розвитку європейської науки Нового часу:
- а) теологічні норми;
 - б) експеримент;
 - в) магія;
 - г) ритуал?
7. Основними формами логічного пізнання є:
- а) сприйняття;
 - б) поняття;
 - в) судження;
 - г) уявлення;
 - д) умовивід.
8. Що таке раціоналізм як філософський напрям:
- а) результат абсолютизації можливостей „чистого” (не заснованого на досвіді) знання;
 - б) знання, що абстрагується від емоційних оцінок;
 - в) знання, що гарантує позитивний результат?
9. Встановіть співвідношення таких методологічних принципів наукового пізнання з їх змістом:
а) редукціонізм;	а) чуттєва, емпірична перевірка емпіричних висловлювань;
б) верифікація;	б) перевірка наукових положень шляхом спростування іншими науковими положеннями
в) фальсифікація;	в) зведення теоретичного знання до емпіричного, а також намагання відшукати у складному об’єкті єдиного принципу чи сутнісного прояву.
10. Духовність особистості – це:
- а) свідомість людини;
 - б) матеріальна складова людини;
 - в) результат перетворення абсолютної ідеї.

Варіант - 30

1. До Мілетської школи філософів відносяться:
- а) Анаксагор;
 - б) Анаксимандр;
 - в) Анаксимен;
 - г) Аристотель;
 - д) Фалес.
2. У чому полягають особливості закону переходу кількісних зміє у якісні:
- а) відповідає на запитання, яким чином відбувається розвиток всього сущого;
 - б) визначає рушійні сили розвитку
 - в) визначає джерело розвитку?
3. Що означає гегелівський принцип тотожності мислення і буття:
- а) залежність буття від мислення;
 - б) залежність мислення від буття;
 - в) даність буття у формі мислення?
4. Кого слід віднести до видатних представників філософії Просвітництва:
- а) Ш. Монтеск’є;

- б) Б. Спінозу;
 - в) Ж.-Ж. Руссо;
 - г) Д. Дідро;
 - д) А. Камю?
5. Філософський ідеалізм – це:
- а) прагнення обґрунтувати значення ідеалів у житті людини;
 - б) судження про далекі від життя проблеми;
 - в) визнання ідей, свідомості за первісне, що визначає матеріальне.
6. Який філософ використовував метод масетки:
- а) Емпідокл;
 - б) Геракліт;
 - в) Сократ;
 - г) Г. Гольбах;
 - д) Л. Вітгенштейн?
7. Кому з філософів належить вислів: „Існувати – значить бути сприйнятим”:
- а) Т. Аквінському;
 - б) Парменіду;
 - в) Дж. Берклі;
 - г) Д. Юму?
8. Методом відокремлення однієї ознаки предмета від інших є:
- а) абстрагування;
 - б) узагальнення;
 - в) індукція.
9. Встановіть співвідношення наведених понять їх змісту:
- а) монізм; а) визнання за двома проявами буття чи принципами провідного стану перед іншими;
 - б) дуалізм; б) визнання існування єдиного провідного принципу прояву буття, що визначає всі інші;
 - в) плюралізм; в) визнання наявності декількох рівнозначних проявів буття чи принципів.
10. Вкажіть на волюнтаристське судження:
- а) народ – творець своєї історії;
 - б) хід історії не залежить ні від дій особистості, ні від дій народу;
 - в) творцями історії є видатні особистості.

Варіанти відповідей на тести

Варіант – 1

- 1. в.
- 2. в
- 3. в
- 4. а
- 5. а
- 6. а
- 7. Філософська парадигма Відродження антропоцентрична
- 8. Філософська парадигма античності – космоцентрична
- 9. Ні
- 10. Ідеї ісихазму, ареопагізму, богомильства, «ожидовілих».

Варіант – 2.

- 1. в, д, е
- 2. в
- 3. 3. в
- 4. а, б, в, г
- 5. а

6. б
7. Риси філософії українського бароко: химерність світу, антитетизм, гармонізація протилежностей, бароковий ерос, ідея золоті середини.
8. Суперечливість між методом і системою.
9. Серце у сковороди – Бог.
10. Плюралізм.

Варіант – 3.

1. б
2. в
3. з, б, в, д
4. б
5. а
6. б
7. Л.Українка, М. Коцюбинський, В. Винниченко, В.Зеньковський.
8. Суперечність між явищем і сутністю
9. Внутрішнє буття людини
10. Ж.Дерріда, Ж.Дельоз, Ж. Бодрійар, Ж.-Ф. Ліотар

Варіант – 4.

1. в
2. б
3. г
4. в
5. б
6. а
7. Суперечність
8. Згідно з обов'язком
9. Ті, що сприяють збереженню і примноженню життя.
10. Сфера духовності.

Варіант – 5.

1. б, г
2. в
3. а, б
4. г
5. б
6. г
7. Трьох світів: макрокосма, мікрокосма, Біблії
8. Петро Могила
9. Те, на що можна вказати пальцем.
10. Ф.Шлегель, Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей, Хю-Г. Гадамер.

Варіант – 6.

1. б
2. б
3. в
4. в
5. в
6. б
7. Вчення про буття.
8. У зведенні всього суцього до єдиного начала.
9. Ні
10. Це суб'єктивна реальність, яка існує виключно для кожного з нас.

Варіант – 7.

1. Суб'єктивно-належне ставлення до світу.
2. Матерію.
3. У тотожності Бога і світу.
4. Гедонізм.
5. Суб'єктивний ідеалізм.
6. в

7. б
8. в
9. г
10. а

Варіант – 8.

1. Раціоналізм.
2. Номіналізм і реалізм.
3. Ні
4. Метафізика
5. б
6. б, г, д
7. в
8. а
9. а, б, в
10. б, в, г, д

Варіант – 9

1. Космоцентризм
2. Закони природи
3. Визнання первинності духу відносно матеріального світу
4. Діалектика
5. б
6. б
7. в
8. в
9. б
10. б

Варіант – 10

1. Софістика
2. Діалогічна
3. Геоцентризм
4. Космос
5. а
6. в
7. а, в
8. в
9. г
10. б, в, г, д

Варіант -11

1. На монолог
2. Сенсуалізм
3. Об'єктивно-можливе буття культури
4. Індетермінізм
5. в
6. а
7. б
8. б
9. а
10. в, г, д

Варіант -12

1. Суб'єктивно-належне буття природи
2. Релятивізм
3. Людською діяльністю як головним фактором розвитку біосфери
4. Дуалізм
5. а
6. а
7. б

8. б
9. а
10. а, д

Варіант – 13

1. Фаталізм
2. Проблеми природи пізнання та його можливостей
3. Філософська антропологія
4. Носій діяльності й пізнання
5. а
6. б
7. в
8. в
9. а
10. б

Варіант – 14

1. Сцієнтизм
2. Достовірністю
3. Заперечення об'єктивних законів природи і суспільства
4. У законах динамічного типу прогнози мають однозначний характер
5. в
6. б
7. а
8. в
9. а
10. а

Варіант – 15

1. Відчуття, сприйняття, уявлення
2. Продукування і систематизація знань
3. У визнанні механічної форми буття матерії як єдино можливої
4. Суб'єктивний образ об'єктивного світу
5. б
6. б
7. в
8. а
9. б
10. б

Варіант – 16

1. «Поведінка» предмета стосовно інших предметів.
2. Незмінну першооснову всього суцього
3. Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж-Ж. Руссо
4. Волюнтаризм
5. б
6. в
7. б
8. б, в, г
9. в
10. а, б, г

Варіант – 17

1. Проблема пізнаванності світу
2. У самосвідомості
3. Неповторністю розвитку.
4. У формі закону
5. б
6. а
7. б
8. а
9. а

10. б, в, г

Варіант – 18

1. б
2. б
3. б
4. в
5. в
6. г
7. а
8. а
9. б, г
10. б

Варіант – 19

1. в
2. в
3. в
4. в
5. а
6. в
7. г
8. б, в
9. в
10. г

Варіант – 20

1. г
2. а
3. б
4. б
5. а, г
6. д
7. в
8. б
9. в
10. в

Варіант – 21

1. Тим, що це кінцева мета людини, що водночас виступає принципом життя.
2. в
3. б, г
4. Редукція
5. Розвиток
6. в
7. б
8. б
9. г
10. в

Варіант – 22

1. Філософію природи
2. Рефлексія
3. Будь-яка визначеність
4. Свобода волі
5. як принцип життя людини
6. г
7. г
8. д
9. г
10. а

Варіант -23

1. Саморух
2. Форми існування матерії
3. Кількісні межі певної якості
4. На чуттєвому досвіді і методі індукції
5. б
6. б
7. в
8. б
9. в
10. б

Варіант – 24

1. **Поняття, судження**, умовивід
2. Створення якісно нового, такого, якого раніше не було
3. Революція
4. Регрес
5. в
6. Бог – творець і основа всього сущого
7. г
8. б
9. а, б
10. в

Варіант – 25

1. в
2. а
3. Виправдання Бога стосовно зла, яке Ним допускається
4. Титанізму
5. г
6. б, г, д
7. д
8. в
9. Суб'єктивний ідеалізм
10. в

Варіант – 26

1. в
2. в
3. б
4. г
5. а
6. б
7. б
8. Об'єктивний ідеалізм
9. г
10. а

Варіант – 27

1. а-д; б-г; в-а; г-д; д-в
2. Утилітаризм
3. Ймовірний
4. г
5. б
6. в
7. а
8. в
9. а-в; б-а; в-б
10. а, в, д, є

Варіант – 28

1. в

2. Стрибок
3. Закон єдності й боротьби протилежностей, закон взаємного переходу кількісних і якісних змін, закон заперечення заперечення
4. а-б, б-в, в-а
5. а-в, б-а, в-г, г-д
6. Єдності знань і віри
7. Суб'єктивний ідеалізм
8. б
9. б
10. а

Варіант – 29

1. б, г, д
2. в
3. б, г
4. б
5. б
6. б
7. б, в, д
8. а
9. а-в, б-б, в-а
10. а

Варіант – 30

1. б, в, д
2. а
3. в
4. а, в, г
5. в
6. в
7. в
8. а
9. а-б, б-а, в-в
10. г

Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва

Затверджую:
Ректор університету
_____ *Пузін В.К.*

ФІЛОСОФІЯ

Завдання для самостійної роботи аспірантів

Розробник:
канд. філос. н., доцент Гаврилюк Ю.М.

Харків 2016

Завдання для самостійної роботи аспірантів

1. Чим предмет відрізняється від об'єкта? Чи може об'єкт існувати без суб'єкта?
2. Наведіть приклади багатооб'єктності предмета в науці. Чим визначається її предмет?
3. У чому полягає принципова відмінність Природи від Культури?
4. Чим відрізняється наука від мудрості?
5. Прокоментуйте міркування Г. Сковороди в трактаті «Жена Лотова» стосовно розрізнення між ученим і мудрим: «Ученый премного жрет. Мудрый мало яст со вкусом. Ученость, прозорство – то же. Мудрость же и вкус есть то же»?
6. Чи можна погодитись з думкою: мудрим є той, хто багато знає?
7. З погляду мудрості, яке з наведених висловлювань є для вас більш прийнятним:
8. «У стадах немає нічого хорошого, навіть якщо вони біжать услід за тобою» (Ф. Ніцше);
9. «Мудрість полягає в тому, щоб говорити істину і прислухатися до голосу природи, вчиняти згідно з нею» (Геракліт);
10. Як ви розумієте слова Т. Шевченка: «В своїй хаті й своя правда»?
11. Чи можлива культура без духовності? Що таке духовність?
12. Яка з ознак культури найповніше виражає її сутність?
13. Яке з відомих вам визначень культури є найприйнятнішим для вас? Чому?
14. Чи тотожними є поняття контркультури й антикультури? У чому полягає їх сутність?
15. Що таке субкультура? Які субкультури вам відомі?
16. До якої субкультури ви могли б віднести себе?
17. Що можна вважати явищем конкультури?
18. В якій роботі якого українського автора вперше вживається поняття «геокультура»?
19. Що означає поняття геокультурної цілісності?
20. Чи тотожними є такі поняття, як «наприклад, політична культура» і «геокультура політики», «культура виробництва» і «геокультура виробництва» тощо?
21. Що таке агрокультура і земля в геокультурному вимірі?
22. Як ви розумієте, що таке сенс життя? Чим сенс життя відрізняється від мети діяльності?
23. Чи може сенс життя бути метою діяльності?
24. Чи може засуджений богами Сізіф на довічне викочування каменя на гору бути щасливим?
25. Яку працю називають «сізіфовою працею»? Чому?
26. Чи завжди культура має геокультурний статус?
27. Ви себе вважаєте геокультурним суб'єктом діяльності чи суб'єктом діяльності?

28. Як ви розумієте такі поняття, як «людина праці», «людина науки», «людина мистецтва» тощо?
29. Що таке світогляд? Чим світоглядна позиція відрізняється від наукової?
30. У чому полягає специфіка суб'єктивно належного? Чим воно відрізняється від об'єктивно можливого?
31. Які вам відомі форми світогляду? За якими критеріями їх можна розрізняти?
32. У чому полягає специфіка світоглядної і наукової картин світу? Чи сумісні релігія і наукова картина світу?
33. Чи можлива наукова релігія?
34. Що таке міф? Що спільного і в чому полягає відмінність казки від міфу?
35. Чи вірила людина міфологічної культури в надприродні сили?
36. Що таке міфологічні боги з точки зору сучасної науки?
37. Чи має місце в сучасному житті міфологізація дійсності?
38. Чим принципово релігійний світогляд відрізняється від міфологічного?
39. У зв'язку з чим виникає філософія?
40. Як і основні криві виникнення й історичної перспективи розвитку філософії вам відомі?
41. Що спільного і в чому полягає відмінність між філософією і світоглядом?
42. Чи можлива «наукова філософія»? Свій погляд обґрунтуйте.
43. У чому полягає основне питання філософії, взятої в геокультурному вимірі?
44. У чому полягає поліморфізм філософії?
45. Що спільного і в чому відмінність між філософією і світоглядом?
46. У чому полягає сутність філософського матеріалізму? Чи можна погодитися з його положенням: буття визначає свідомість?
47. Які можна виділити історичні форми матеріалізму?
48. Що об'єднує і розмежовує позиції об'єктивного і суб'єктивного ідеалізму?
49. Виходячи з наведених положень, визначте філософські напрямки:
 50. а) світ – це продукт ідей;
 51. б) ідея – продукт розвитку матерії;
 52. в) існувати – значить бути сприйнятим;
 53. г) світ – це сукупність відчуттів.
54. Як визначається філософська позиція, згідно з якою світ є продуктом мого «Я»?
55. Що таке матерія, чим вона відрізняється від свідомості?
56. Чим свідомість відрізняється від психіки тварин?
57. Які вам відомі функції філософії?
58. Чим зумовлена геокультурна специфіка античної філософії і чи існує взаємозв'язок між нею та соціально-політичним життям поліса?

59. Що таке античний Космос? Якими атрибутивними рисами він характеризується?
60. У чому полягає геокультурна сутність першоначал Космосу – води, повітря, вогню тощо?
61. Чи існує зв'язок між вимогою Сократа «Пізнай самого себе» з положенням Протагора «Людина – міра всіх речей»? Прокоментуйте ці положення.
62. У чому полягає особливість елліністичного етапу розвитку античної філософії? Назвіть його основні філософські школи.
63. Що є спільного і в чому полягає відмінність між платонізмом і неоплатонізмом?
64. У чому полягає принципова відмінність середньовічної філософської парадигми від античної?
65. Що таке схоластика? Яка роль відводиться їй у Середні віки?
66. Які напрями схоластики вам відомі? У чому полягає їхня сутність?
67. Які геокультурні причини зумовили філософію Ренесансу?
68. У чому полягає сутність ренесансного гуманізму?
69. Якого характеру набуває неоплатонізм в епоху Ренесансу?
70. Чи можна ренесансний гуманізм розглядати як титанізм? У яких формах він виступає?
71. Що таке модифіковані форми Ренесансу? Наведіть приклади таких форм.
72. У чому полягає принципова відмінність картини світу Нового часу від аристотелівської картини світу?
73. Які методологічні засади були закладені наукою Нового часу?
74. Як ви розумієте висловлювання Платона «Я не вигадую гіпотез»?
75. Що надихало представників науки Нового часу на пізнання природи?
76. У чому полягає головна особливість філософії Нового часу? Чим вона була зумовлена?
77. Чим зумовлена німецька класична філософія? Кого ви знаєте з її представників?
78. У чому полягає основна суперечність німецької класичної філософії?
79. У чому полягає сутність «коперніканського перевороту» в філософії
80. І. Канта?
81. Яку модель наукового знання обґрунтував І. Кант?
82. Сформулюйте основне питання геокультури стосовно філософії
83. І. Канта.
84. Як можливі синтетичні судження а пріорі за Кантом?
85. Що таке «явище» і «річ у собі» в філософії І. Канта?
86. У чому полягає основний принцип філософії Г. Гегеля?
87. У чому полягає сутність марксистської філософії?
88. Що, за Марксом, є джерелом суспільного розвитку?
89. Чи можна погодитися з тезою К. Маркса: буття визначає свідомість? Свій погляд обґрунтуйте.

90. Якими особливостями характеризується географічне положення Русі-України і як вони вплинули на процес розвитку її культури?
91. Як називалася давньоукраїнська держава? Чому?
92. Які концепції терміна «Русь» вам відомі? Яка з них є, на ваш погляд, найприйнятнішою? Чому?
93. Які вам відомі тлумачення терміна «Україна»? Яке з них є найбільш прийнятним?
94. Чи тотожними є терміни «Русь», «Мала Русь», «Україна», «Велика Русь»?
95. Чим відрізняється *паганська* культура від *поганської*?
96. Що таке явище двох культур? Коли й у зв'язку з чим воно вперше виникає на Україні?
97. Які визначення предмета філософії мали місце в киеворуській культурі?
98. Чи тотожними є поняття «культура Русі (Київської)» і «киеворуська культура»?
99. У чому полягає і як вирішується основна проблематика киеворуської культури?
100. З якого часу слід вести відлік історії української філософії?
101. Як вирішувалася проблема єдності світу в киеворуській культурі?
102. Як розв'язувалася проблема соціальних суперечностей у киеворуській культурі?
103. У чому полягає особливість політичного становища України в XIV – XVI ст.?
104. Становище церкви та її роль в Україні XIV – XVI ст.
105. Стан освіти в Україні XIV – XVI ст.
106. Чим зумовлена Берестейська унія і яка її мета? Ваше ставлення до неї.
107. У чому полягає явище двох культур в Україні кінця XVI ст.?
108. Як позначився вплив релігійно-конфесійних ідей на свідомості українців у XIV – XVI ст.?
109. Розкрийте зв'язок між соціально-політичним розвитком України XVII – XVIII ст. і культурою Бароко.
110. Як визначається предмет філософії українського Бароко?
111. Чим титанізм українського Бароко відрізняється від ренесансного титанізму?
112. Як слід розуміти принцип безначальної істини в українському Бароко?
113. У чому полягає особливість українського барокового еросу?
114. Що таке «серце»у філософії Г. Сковороди? Як ви розумієте його вимогу пізнати себе? Чим вона відрізняється від аналогічної вимоги Сократа?
115. Як ви розумієте сутність «нерівної рівності» Г. Сковороди?

116. Як ви розумієте мандрування як спосіб життя Г. Сковороди? Чи існує зв'язок між ним і висловлюванням Г. Сковороди «Світ ловив мене, але не спіймав»?
117. Яких рис набуває принцип антитетику в українському Бароко?
118. Назвіть ідейні джерела «філософії серця». Кого ви знаєте з її представників?
119. Де і коли виникає перший осередок романтизму в Україні?
120. Що є спільного і в чому полягає відмінність у поглядах на Україну М. Гоголя й
121. Т. Шевченка?
122. Як формується основне питання геокультури П. Юркевичем?
123. У чому полягає правда серця у представників екзистенційно-романтичної філософії?
124. Яких форм набуває індивідуалізм у творчості О. Кобилянської, Л. Українкі,
125. Н. Кобринської?
126. Як ви розумієте гасло української модерністів «Мистецтво для мистецтва»?
127. Прокоментуйте гасло М. Хвильового «Геть від Москви».
128. Що є спільного і в чому полягає відмінність між матеріалізмом та позитивізмом?
129. Що означає ідеологізація філософії? Чому вона стала можливою в СРСР?
130. Які, на ваш погляд, ідейно-теоретичні положення марксизму сприяли ідеологізації філософії?
131. Які науки були найбільш ідеологізовані? У чому полягає ідеологізація біології?

132. Що таке явище і сутність? У чому полягає їхня особливість?
133. Що таке наука? Коли вона, на ваш погляд, виникає? Чому?
134. Чим наукове знання відрізняється від буденного знання?
135. У яких формах функціонує чуттєве пізнання? У чому полягає їх специфіка?
136. У яких формах здійснюється логічне пізнання? Яка їх особливість?
137. Які етапи проходить у своєму розвитку наука? У чому полягає їх специфіка?
138. Що таке науковий факт? Наведіть приклади наукових фактів.
139. Що таке гіпотеза? Чим вона відрізняється від гадки?
140. Що таке проблема? Які форми постановки проблем вам відомі?
141. Проаналізуйте відомий софізм: «Позичальник уже нічого не винний, оскільки став іншим». Чи можна його розглядати як особливу форму постановки проблеми? Відповідь обґрунтуйте.
142. У чому полягає сутність апорій Зенона Елейського?

143. Що таке принцип пізнання? У чому полягає його специфіка? Чим принцип пізнання відрізняється від закону?
144. Як слід розуміти «боротьбу» в природі? Чи можна вважати боротьбу єдиним джерелом саморозвитку?
145. Що таке суперечність? Які види суперечностей вам відомі?
146. Що таке антагоністичні суперечності? Чи існують антагоністичні суперечності в природі?
147. Що таке якість як філософська категорія? Чи існує багатоякісність предметів?
148. Чи можна вважати якість і міру тотожними поняттями?
149. Що таке стрибок? Які типи стрибків вам відомі?
150. Що таке сіальна реформа і соціальна революція? Що в них є спільного й відмінного?
151. Які типи соціальної реформи й соціальної революції вам відомі?
152. Чи можна погодитися, що все існуюче підлягає у своєму розвитку тріаді?
153. Як слід філософськи розуміти категорію заперечення?

154. Який характер носить зв'язок між причиною та наслідком?
155. Чи може наслідок впливати на причину, що його породила?
156. Чим детермінізм відрізняється від індетермінізму?
157. Чи існує абсолютна необхідність і абсолютна випадковість?
158. Що таке свобода? Чи можна погодитися із твердженням, що свобода є пізнаною необхідністю?
159. Через які засадничі положення розкривається принцип прагматизму?
160. У чому полягає «принцип Пірса»?
161. У чому полягає принцип інструменталізму Д. Дьюї?
162. Що таке текст у герменевтиці? Чим текст відрізняється від, наприклад, регулярної послідовності світлових імпульсів зірок або малюнка?
163. У чому полягає принцип геокультурної цілісності буття?

164. Що таке метод в геокультурному вимірі пізнання? Як класифікуються методи наукового пізнання?
165. Які методи використовуються в емпіричних дослідженнях?
166. Що є спільного і в чому полягає відмінність між методом спостереження й методом експерименту?
167. Що є спільного й відмінного між індукцією й аналогією?
168. На які методи спирається теоретичне пізнання?
169. Які методи відносяться до загальнологічних методів пізнання?
170. Що таке дедукція, чим вона відрізняється від індукції? Наведіть приклади дедуктивного умовиводу.
171. Що таке індукція? Які види індукції вам відомі?

172. На основі якого методу здійснюється передбачення наукового факту?
173. На основі якого методу І. Ньютон сформував закон всесвітнього тяжіння?
174. Який спосіб мислення лежить в основі узагальнення?
175. Які з наведених міркувань є правильними:
176. а) якщо А, то В; знавить В;
177. б) якщо А, то В; значить А;
178. в) якщо А, то неправильно В; значить неправильно А.
179. Що таке методологія і чим вона відрізняється від методики?
180. Які функції науки позитивісти вважали вирішальними?
181. Яке місце в структурі наукового знання відводив О. Конт філософії?
182. Що таке досвід у філософії науки Е. Маха?
183. Як слід розуміти твердження Л. Вітгенштейна: «Філософія не теорія, а діяльність»?
184. У чому полягає сутність методу верифікації логічних позитивістів?
185. Що розуміє Т. Кун під «нормальною наукою»?
186. У чому полягає сутність методу «фальсифікації» К. Поппера?
187. Що таке «дослідницька програма» І. Лакатоса?
188. У чому полягає сутність «епістемологічного анархізму» П. Фоерабенда?
189. Чим, на вашу думку, зумовлене зростання в кінці ХХ й на початку ХХІ століть популярності постмодерністської філософії?
190. На яких основних методологічних принципах ґрунтується постмодерністська філософія науки?
191. Що таке наратив у постмодерністській філософії та в чому полягає його постмодерністська критика?
192. Які критерії легітимізації новітнього наукового знання висувують представники постмодерністської філософії?
193. Як розуміється наукова істина в постмодерністській філософії?
194. Яку роль в постмодерністській філософії відіграє поняття складки?
195. Що означає поняття складки як «речі – на собі»?
196. Розкрийте багатозначність поняття складки.
197. Що означає поняття ребра?
198. Як співвідносяться складка і ребро?

